АДАМ жана КООМ

12 ЖЫЛДЫК БИЛИМ БЕРҮҮДӨ 5- жана 7-кл. ОКУТУУНУН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

КОЗУБАЕВА БУРУЛ

burulkozubaeva@gmail.com

15-20-июнь, 2025-ж.

Коммерциялык максатта колдонууга болбойт / Не использовать в коммерческих целях.

Негизги түшүнүктөр:

1. Адам жана коом предметинин базистик пландагы орду
2. Адам жана коом предметинин стандарты
3. Адам жана коом предметинин окуу программасы
4. 5-7-класстар үчүн окуу программа
5. Маалымат булактары

2025-2026-окуу жылында Адам жана коом предметинин базистик пландагы орду

Билим берүү чөйрөсү	Предметтин аталышы	Класс	Саат	Эскертүү
СОЦИАЛДЫК	Мен жана дүйнө	5-кл.	2	12 жылдык билим берүүдө «Мен жана дүйнө» предметинин алкагында окутулат
	Адам жана коом	6-кл.	1	11 жылдык билим берүүнүн алкагында окутулган класс
		7-кл.	2	12 жылдык билим берүүгө өткөн класс
		8-кл.	1	11 жылдык билим берүүнүн алкагында окутулган класстар
		9-кл.	1	
		10-кл.	1	
		11-кл.	1	

Адам жана коом предметинин стандарты

Жүрүм-турумду жөнгө салуучу милдети

Таанып-билүүчүлүк милдет

Баалуулукту калыптандыруучу милдети

Предметтин максаты:

- билим берүүчүлүк;
- Кыргыз жаранын калыптандыруу;
- укуктук сабаттуулукту
- медисабаттуулукту
- финансылык сабаттуулукту калыптандыруу.

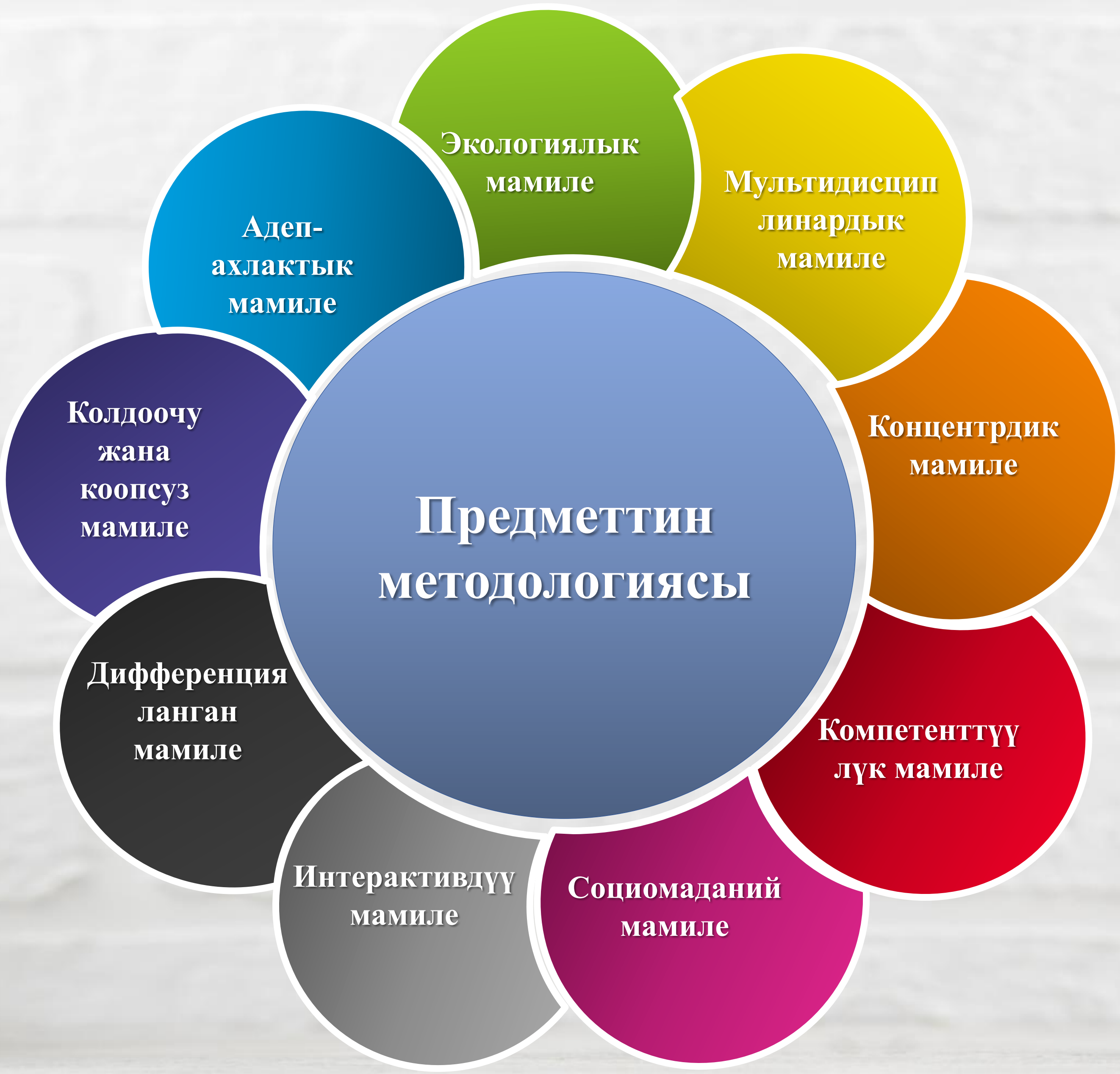
Предметтин методологиясы
Экологиялык мамиле
Мультидисциплинардык мамиле
Концентрдик мамиле
Компетенттүүлүк мамиле
Социомаданий мамиле
Интерактивдүү мамиле
Дифференциялаган мамиле
Колдоочу жана коопсуз мамиле
Адеп-ахлактык мамиле

ПРЕДМЕТТИК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТӨР

ӨЗҮН-ӨЗҮ ЖАНА СОЦИАЛДЫК ЧӨЙРӨНҮ ТААНЫП-БИЛҮҮ

- окуучунун ар түрдүү социалдык топторго өзүнүн уникалдуулугун жана өзгөчөлүгүн жоготпостон адаптацияланув, коомдо кабыл алынган жүрүм-турумга болгон мотивацияны көрсөтүү аркылуу көп түрдүүлүктү урматтоо жана башка адамдар, жамааттар жана мамлекет менен ошол эле мезгилде медиа мейкиндикте конструктивдүү өз ара аракеттенүү жөндөмдүүлүгүн калыптандырат.

ЖАРАНДЫК-УКУКТУК

– окуучунун окуяларды талдай билүү, чечимдерди кабыл алуу жана өлкөнүн жараны катары коомдук процесстерге катышуу, укуктук нормаларга негизделген чечимдер жана аракеттер үчүн жоопкерчилик алуу жөндөмдүүлүктөрүн калыптандырат.

ФИНАНСЫЛЫК-ЭКОНОМИКАЛЫК

– бул жеке кирешелерди жана чыгымдарды башкаруу, финансылык коопсуздукту камсыздоо, ишкердик ишмердүүлүктүн социалдык-экономикалык ролун түшүнүү аркылуу жашыл көндүмдөрдү жана финансылык сабаттуулукту калыптандырат.

МАЗМУНДУК БАГЫТТАР

1

СОЦИАЛДАШУУ

– коомдо кабыл алынган нормаларды, эрежелерди, баалуулуктарды жана маданиятты өздөштүрүү аркылуу адамдын коомго интеграциялануу жана инсан катары калыптануу процессин камтыйт.

2

УЛУТТУК НАРК ЖАНА БААЛУУЛУКТАР

– коомдук тажрыйбанын негизинде улуттук маданиятка шайкеш келген социалдык аң-сезимди калыптандырууга багытталган адамдын жүрүм-турумун, өз ара мамилесин жана дүйнө таанымын жөнгө салуучу туруктуу руханий жана моралдык баалуулуктардын системасы.

3

АДАМДЫН УКУГУ, ЭРКИНДИГИ ЖАНА ЖООПКЕРЧИЛИГИ

– адамдын табигый ажырагыс укуктарын, эркиндиктерин таануу жана коргоо, аларды турмушта колдоно билүү, Кыргыз жараны катары коом алдындагы милдеттерди жана жоопкерчиликтерди түшүнүү, укуктук маданиятты жана жарандык аң-сезимди калыптандырууга багытталган мазмундук багыт.

4

ТУРУКТУУ ӨНҮГҮҮ ЖАНА КООПСУЗДУК

– адамзаттын жашоосу үчүн коопсуз жана туруктуу шарттарды түзүү максатында жаратылыш ресурстарын сарамжалдуу пайдаланууга, экологиялык тең салмактуулукту сактоого, экономикалык өсүштү, социалдык адилеттүүлүктү жана коомдук туруктуулукту камсыз кылууга багытталган комплекстүү мазмундук багыт.

ОКУТУУНУН УСУЛДАРЫ/ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

1 Инсанга багыттап окутуу технологиясы

- окуучунун жеке жөндөмдүүлүктөрүн, интеллектуалдык деңгээлин, окууга болгон мамилеси жана кызыгуусу эске алынат;
- баарлашуу аркылуу окуучуларды суроо берүүгө, сынчыл ой-жүгүртүүгө жана өзүнүн жоопторун сунуштап, өз алдынча чечим чыгарууга багыттайт;
- окуучуга коопсуз чөйрөдө ишенимдүү, жайдары, өз оюн эркин айтып, жаңылуудан коркпой турган шарт түзүлөт.

2 Проблемалык окутуу технологиясы

- проблеманы коюу – окуучу даяр маалымат менен эмес, маселе же көйгөй менен иштейт;
- изилдөө жүргүзүү – окуучу маалымат издөө, эксперимент өткөрүү, сурамжылоо уюштуруу, салыштыруу аркылуу көйгөйдү аныктайт;
- өз чечимин сунуштоо – окуучу изилдөөнүн негизинде өзүнүн жыйынтыктарын негиздеп берет;
- рефлекция – окуучулар өздөрүнүн жыйыныктарын, чечимдерин бири-бириники менен салыштырып, талдап, жалпы жыйынтыкка келишет.

3 Инновациялык окутуу технологиясы

- заманбап технологияларды интеграциялап колдонуу;
- окуучуларды сабакка болгон кызыгуусун арттырган көрсөтмөлүүлүк;
- окуучулардын сабакка активдүү катышууга багыттаган мотивациянын болушу.

ПРЕДМЕТТИ РЕСУРСТУК КАМСЫЗДООГО МИНИМАЛДЫК ТАЛАПТАР

01

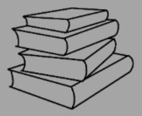

Окуу-методикалык комплекстери:

- Адам жана коом боюнча предметтик стандарт;
- Адам жана коом боюнча окуу программасы;
- окуу китептери;
- мугалим үчүн методикалык колдонмо;
- окуучулар үчүн жумушчу дептерлер;
- санариптик билим берүү ресурстары (электрондук китеп, презентация, билим берүүчү сайттар);
- көрсөтмө куралдар (кагаз түрүндө же электрондук түрдө)

02

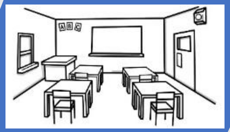

Окуткан кабинет:

- Мамлекеттик санитардык-эпидемиалогиялык көзөмөл жана оорулардын алдын алуу департаменти (https://dgsen.kg/) тарабынан коюлган талаптарга жооп бериши;
- 5.1-пунктта көрсөтүлгөн Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан сунушталган Адам жана коом предмети боюнча окуу-нормативдик документтер, окуу методикалык комплекстердин болушу;
- мүмкүнчүлүккө жараша маалыматтык-байланыш технологиялар менен (глобалдык интернет тармагы, техникалык каражаттар (компьютер, проектер, ж.б.)) камсыз болушу зарыл.

ШЫКТАНДЫРУУЧУ ЖАНА КООПСУЗ БИЛИМ БЕРҮҮ ЧӨЙРӨСҮН ТҮЗҮҮ

05

5. Психологиялык коопсуз чөйрөнү түзүү ыкмаларын колдонуу
- Биз ар түрдүүбүз, бирок, тең укуктуубуз!
- Жеке баалуулуктар – кол тийгис!
- Адашуу – бул айып эмес!
- Биздин күчүбүз биримдикте!

04

4. Предметтер аралык байланыш:
Тарых, География, Табигый илимдер, Кыргыз тили, Адабият, Математика

03

3. Окутуунун методдору:
- салттуу;
- активдүү;
- интерактивдүү методдор колдонулат.

02

2. Мазмунун концентрдик принципте түзүлгөн:
- баштапкы деңгээл;
- орточо деңгээл;
- жогорку деңгээл.

01

1. Окуу процессин уюштуруунун өзгөчөлүгү:
- мугалимге талаптар: “Тарых мугалими” же “Адам жана коом предметинин мугалими” деген педагогикалык квалификациянын болушу зарыл;
- мультидисциплинардык байланыш;
- предметтин жана окутуунун принциптерине таянуу;
- жеке жана коомдук проблемаларга көңүл буруу.

Адам жана коом предметинин окуу программасы

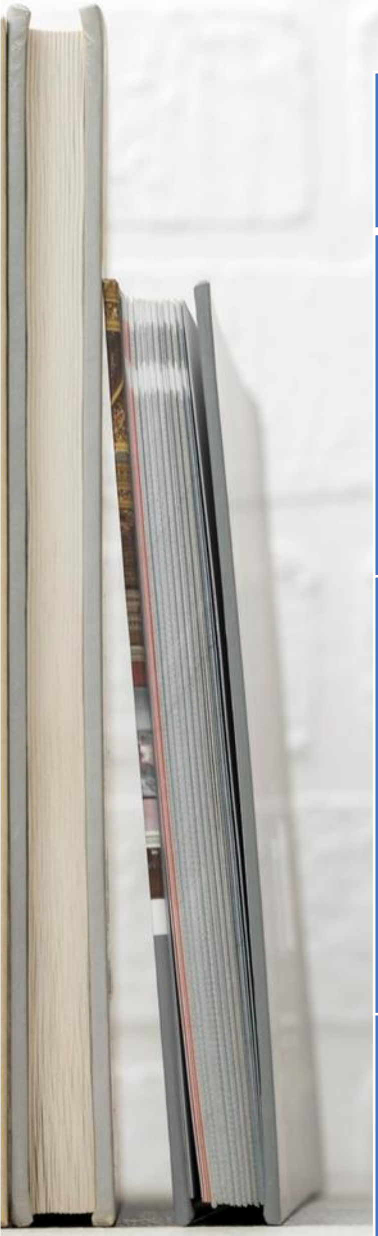

1	**1. ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ**	
2	2. ПРЕДМЕТТИ ОКУТУУНУН МЕТОДИКАСЫ 2.1. Предметтин концепциясы 2.2. Предметтин методологиясы 2.3. Окутуунун формасы жана методдору	
3	3. ПРЕДМЕТТИН МАЗМУНУ жана КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР 3.1. 6-класс 3.2. 7-класс 3.3. 8-класс 3.4. 9-класс	
4	4. ОКУУЧУЛАРДЫН ЖЕТИШКЕНДИКТЕРИН БААЛОО 4.1. Баалоо 4.2. Баалоонун критерийлери	

ПРЕДМЕТТИ ОКУТУУНУН МЕТОДИКАСЫ

Предметтин концепциясы

МАКСАТЫ

- ТААНЫП-БИЛҮҮЧҮЛҮК
- ЖҮРҮМ-ТУРУМДУК
- БААЛУУЛУК

Предметтин мазмундук багыттары

- СОЦИАЛДАШУУ
- УЛУТТУК НАРК ЖАНА БААЛУУЛУКТАР
- АДАМДЫН УКУГУ, ЭРКИНДИК ЖАНА ЖООПКЕРЧИЛИГИ
- ТУРУКТУУ ӨНҮГҮҮ ЖАНА КООПСУЗДУК

Предметтик компетенттүүлүктөр

- ӨЗҮН-ӨЗҮ ЖАНА СОЦИАЛДЫК ЧӨЙРӨНҮ ТААНЫП-БИЛҮҮ
- ЖАРАНДЫК-УКУКТУК
- ФИНАНСЫЛЫК-ЭКОНОМИКАЛЫК

Предметтин методологиясы

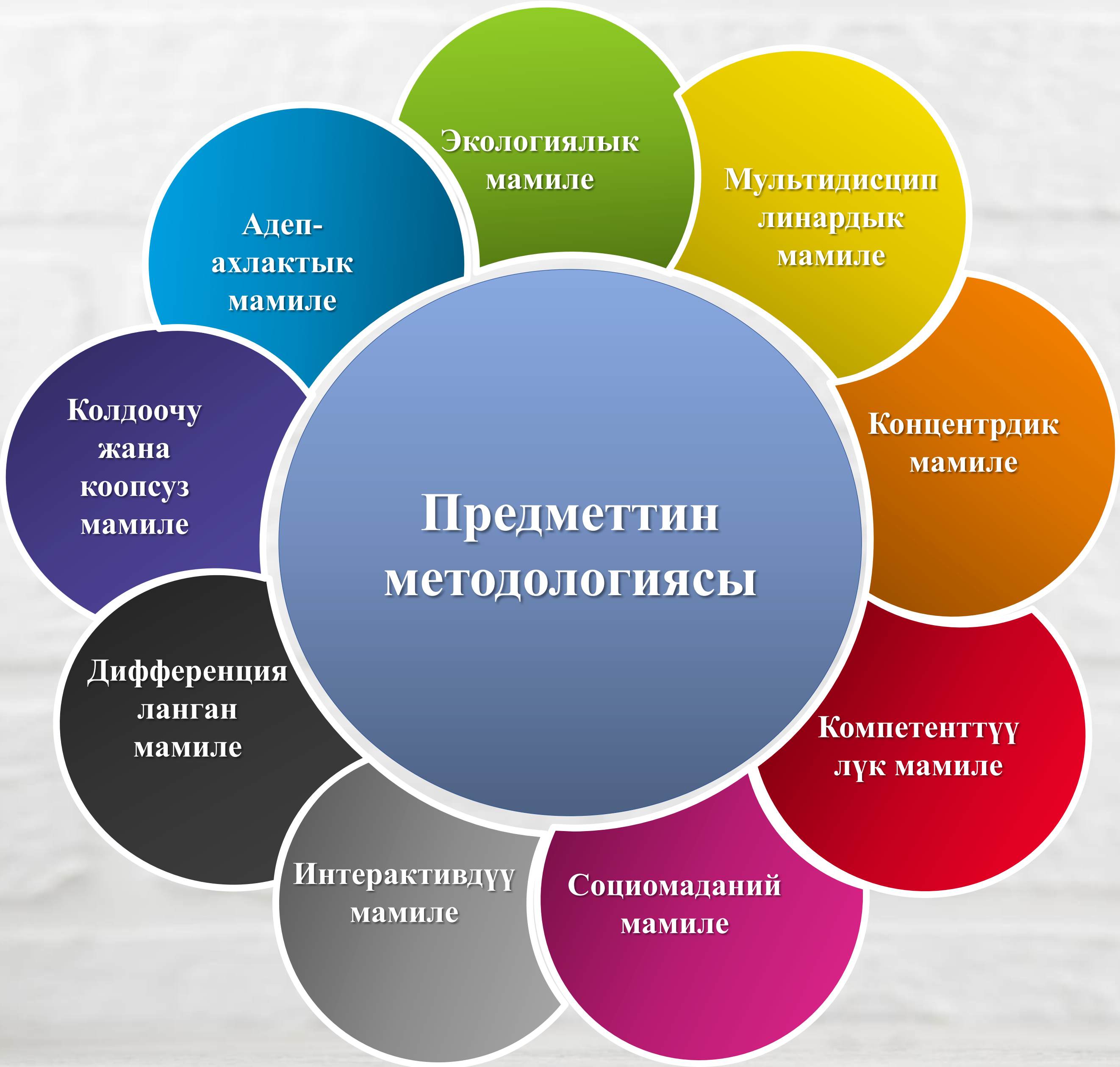

Окутуунун формасы жана методдору

1 саат – Киришүү;
54 саат – теориялык темалар;
8 саат – практикалык ишмердүүлүк сабактары (ар бир бөлүмдө 2 сааттан);
4 саат – кайталоо (ар бир чейректи жыйынтыктоодо 1 сааттан);
1 саат – жылдык кайталоо.

МАЗМУНДУК БАГЫТТАРДАН КЕЛИП ЧЫККАН ТЕМАТИКАЛЫК БӨЛҮМДӨР

1

- Окуучунун өзүн-өзү таануу, өзүнүн иш-аракетин уюштуруу, коомдогу жүрүм-туруму, кабыл алган чечимдери үчүн жоопкерчиликтүү болууга үйрөтүү;
- Курчаган чөйрөсү: үй-бүлө, мектеп, жергиликтүү коомчулук аркылуу коомдун чөйрөлөрүн таанып-билип, социалдашуу, ишмердүүлүк жүргүзүүгө багыттоо;
- Киришүү – 1 с., теориялык тема – 12 с., практикалык ишмердүүлүк сабагы – 2 с., кайталоо – 1 с.

1

- Үй-бүлөдөн келип чыккан улуттук нарк, баалуулуктар, каада-салттар жана үрп-адаттардын негизинде нарктуу инсан катары калыптандыруу;
- Материалдык жана руханий мурастар, улуттук дөөлөтөрдү окуп-үйрөнүү, таанып-билүү аркылуу аларды сактоо, коргоо, кийинки муунга өткөрүп берүү жоопкерчилигин калыптандыруу;
- Теориялык тема – 13 с.; практикалык ишмердүүлүк сабагы – 2 с., кайталоо – 1 с.

3

- Мен жана мамлекет – жаран менен мамлекеттик институттардын, укуктук механизмдердин, мыйзамдардын жана башкаруунун байланышын окуп-үйрөнүү менен мамлекет жарандын жашоосуна кандай таасир этерин жана жаран өз укуктарын коргоого жана башкарууга кандайча катыша аларын үйрөтүү;
- Укук жана жоопкерчилик – адам укуктарына, моралдык жана юридикалык милдеттерге, баалуулуктарга, эркиндиктерге жана адамдын ар кандай чөйрөлөрдөгү жеке жоопкерчилигине басым жасап, укуктук аң-сезимди, эркиндик жана адилеттүүлүк баалуулуктарын өнүктүрүү, укуктарды практикада колдонууга жана жеке жоопкерчиликтин чегин түшүнүүгө үйрөтүү;
- Теориялык тема – 16 с.; практикалык ишмердүүлүк сабагы – 2 с., кайталоо – 1 с.

2

- Коопсуз өнүгүү – жеке чектер, жеке жана коомдук коопсуздуктун эрежелерин билүү жана колдонуу аркылуу өзүн коргоого жана өзүнүн иш-аракети үчүн жоопкерчиликтүү жүрүм-турумду калыптандыруу;
- Каржы жана аны башкарууга катышуу аркылуу финансылык сабаттуулугн калыптандыруу;
- Теориялык тема – 13 с.; практикалык ишмердүүлүк сабагы – 2 с., кайталоо – 1 с., жылдык кайталоо – 1 с.

ОКУУЧУЛАРДЫН ЖЕТИШКЕНДИКТЕРИН БААЛОО

Баалоонун түрлөрү:
- диагностикалык
- формативдик
- суммативдик

Баалоонун критерийлери:
- Оозеки жооп берүүнүн критерийлери
- Жазуу иштеринин критерийлери
- Практикалык ишти баалоонун критерийлери

Адам жана коом предметин боюнча 5-7-класстар үчүн интеграцияланган

ПРОГРАММА

1	**1. ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ**	
2	2. ПРЕДМЕТТИ ОКУТУУНУН МЕТОДИКАСЫ 2.1. Предметтин концепциясы 2.2. Предметтин методологиясы 2.3. Окутуунун формасы жана методдору	
3	3. ПРЕДМЕТТИН МАЗМУНУ жана КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР 3.1. 5-класс 3.2. 7-класс	
4	4. ОКУУЧУЛАРДЫН ЖЕТИШКЕНДИКТЕРИН БААЛОО 4.1. Баалоо 4.2. Баалоонун критерийлери	

5- жана 7-кл. үчүн интеграцияланган программа

Таянган окуу-нормативдик документтер:
- Кыргыз Республикасында мектептик жалпы билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты;
- Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүү уюмдарынын 2025-2026-окуу жылы үчүн Базистик окуу планы;
- “Адам жана коом” предмети боюнча предметтик стандарт: 5-кл. (2022-ж., 2025-ж.)
- “Адам жана коом” предмети боюнча окуу программасы: 5-кл. (2022-ж., 2025-ж.)

5-класстар жумасына 2 саат, жылына 68 саат өтөт. Анткени, 5-класста окуучу 5-кл. менен 6-кл. программасын өздөштүрүүсү зарыл. Кийинки окуу жылында 12 жылдык билим берүүнүн алкагында 7-классты жаңы стандарттын жана окуу программанын негизинде окуйт.
5-6-класстарды тарых жана Адам жана коом предметинин мугалими окутат.
Окуу китеби:
- 1-жарым жылдыкта Адам жана коом. 5-кл үчүн окуу китеби. Осмонов Ө.Ж. ж.б. Б. – 2018-ж.;
- 2-жарым жылдыкта Адам жана коом. 6-кл. үчүн окуу китеби. Осмонов Ө.Ж. ж.б. Б. – 2018-ж.;
- кошумча окуу куралдар.

7-класстар быйылкы окуу жылында 12 жылдыктын алкагында жаңы стандарттын жана окуу программанын негизинде окуйт, жумасына 2 саат, жылына 68 саат.
Окуу китеби:
- Адам жана коом 7-кл. үчүн окуу китеби. Азимова М.Л. ж.б. Б. – 2024-ж.
- кошумча окуу куралдар.

МААЛЫМАТ БУЛАКТАРЫ:

https://kao.kg/

https://kozubaeva.kg/

Коммерциялык максатта колдонууга болбойт /
Не использовать в коммерческих целях.